

Бухгалтерський облік, контроль і аналіз

УДК 657.1

Г.В. Берляк, здобувач

Житомирський державний технологічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

(Представлено д.е.н., проф. Лаговською О.А.)

Проблеми методичного характеру стосуються відсутності вказівок в П(С)БО щодо відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності об'єкта дослідження. В зв'язку з цим запропоновано внести зміни до П(С)БО. Це дозволить узгодити методику бухгалтерського обліку операцій з елементами інвестиційної діяльності. На основі аналізу інформаційних потреб користувачів запропоновано ідентикативні блоки показників (блок фінансів підприємства, блок оцінки взаємозв'язку з фінансово-кредитними установами, блок виконання зобов'язань за розрахунками, інвестиційний блок, блок науки та інновацій) інвестиційної безпеки, розроблено форми внутрішньої бухгалтерської звітності та удосконалено існуючі форми фінансової звітності щодо інвестиційної діяльності підприємства. Використання підприємствами даних форм звітності забезпечить отримання вчасної та достовірної інформації про стан та структуру ідентифікаторів інвестиційної безпеки підприємства та дозволить ефективно планувати і розробити персоналу підприємства політику управління ними.

Ключові слова: інвестиційна безпека; інвестиційна діяльність; ідентифікатор інвестиційної безпеки; звітність.

Постановка проблеми. Ефективне та раціональне управління забезпеченням інвестиційної безпеки підприємства гарантує досягнення підприємством ефективного забезпечення залучення інвестиційних ресурсів та мінімізації ризиків їх використання. Зазначимо, що ефективність та якість управління в цілому залежатиме від сформованої та повної і достовірної інформації про індикатори інвестиційної безпеки у необхідних аналітичних розрізах, що дають можливість проаналізувати стан виконання інвестиційних проектів, визначити існуючу динаміку та причини, а також спланувати ефективну політику підприємства щодо формування інвестиційної політики.

Аналіз останніх досліджень. Питанням розкриття у звітності інформації про інвестиційну діяльність займалися такі вчені, як С.Ф. Голов, В.М. Костюченко, І.Н. Жаленкова, А.Н. Хорін, Н.П. Кондраков, І.Г. Ліхачова, В.Ф. Палій, С.М. Бугрова та інші. Більшість досліджень присвячена питанням розкриття інформації про інвестиційну діяльність в цілому. При цьому залишається неврахованим та недослідженим питання необхідності розкриття вітчизняними підприємствами у фінансовій звітності інформації про деталізацію індикаторів інвестиційної безпеки та необхідності цієї інформації для користувачів бухгалтерської звітності.

Мета дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні необхідності розкриття у звітності, призначеної як для зовнішніх, так і внутрішніх користувачів інформації про індикатори інвестиційної безпеки та про елементи інвестиційної діяльності в цілому.

Викладення основного матеріалу. Інформаційне забезпечення аналізу, яке існує за різних аспектів господарської діяльності, не має єдиної методологічної бази оцінки достовірності даних, які надходять. Тому формування інформаційної бази аналізу можна розглядати як початковий етап аналітичної роботи [1, с. 155]. Для суб'єкта господарювання відображення у звітності детальної інформації про елементи інвестиційної політики та індикатори інвестиційної безпеки є важливим заходом, оскільки це визначає можливість проведення аналізу, ефективної інвестиційної політики та мінімізації ризиків підприємства й дозволяє обґрунтувати варіанти наслідків інвестування, на які підприємство може очікувати. Завданням формування зовнішньої фінансової звітності є забезпечення користувачів інформацією для складання прогностичних показників діяльності, оцінки та порівняння можливостей підприємства отримувати позитивні фінансові результати з метою аналізу здатності адміністрації ефективно використовувати ресурси підприємства для досягнення визначених цілей діяльності [4, с. 450].

У сучасних умовах фінансова звітність є одним із основних джерел інформації не стільки для управлінського персоналу різного рівня управління, скільки для зовнішніх користувачів. Відповідно до цього бухгалтерська звітність повинна створювати необхідні умови користувачам інформації для ухвалення ними управлінських рішень, для взаємодії з даною організацією. У свою чергу, це досягається адекватністю відображення стану економічних ресурсів організації. При цьому така адекватність має на увазі представлення в звітності активів, зобов'язань перед організацією, доходів, витрат, прибутків і збитків, капіталу організації. Дані якісні характеристики бухгалтерської звітності визначають її зміст [4, с. 450].

Інтеграція України до світового економічного середовища включає різні напрями реформування. Зокрема такі, як гармонізація бухгалтерського обліку та формування єдиного інформаційного середовища. В розрізі даних реформ визначаємо зростання інтересу з боку управлінського персоналу, бухгалтерів-теоретиків та бухгалтерів-практиків до формування бухгалтерської звітності суб'єктів господарювання на основі положень Міжнародних стандартів фінансової звітності. Тому є необхідність розглянути вимоги МСФЗ до фінансової звітності щодо розкриття інформації про інвестиційну діяльність підприємства. Зазначимо, що в МСФЗ немає окремого стандарту, присвяченого питанням визнання та відображення у звітності елементів інвестиційної діяльності. Рекомендації з класифікації інвестицій, їх оцінки, представлення у фінансовій звітності наводяться в декількох стандартах (табл. 1).

Таблиця 1

Вимоги МСФЗ до розкриття у звітності компанії інформації про інвестиційну діяльність

№ з/п	Положення з обліку інвестиційної діяльності	Стандарт
1	Основа для надання фінансової звітності	МСФЗ 1 «Надання фінансової звітності»
2	Регулювання здійснення інвестицій у нематеріальні активи	МСФЗ 38 «Нематеріальні активи»
3	Регулювання здійснення інвестицій у боргові цінні папери та інвестиції у власний капітал	МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»
4	Встановлено вимоги до розкриття інформації щодо обліку інвестицій в асоційовані компанії	МСФЗ 28 «Інвестиції в асоційовані компанії»
5	Визначено вимоги до розкриття інформації щодо участі у спільних підприємствах, а також вимоги щодо звітності підприємств, що беруть на себе ризик, і підприємств-інвесторів	МСФЗ 31 «Частки у спільних підприємствах»
6	Регулювання щодо інвестиційної нерухомості	МСФЗ 40 «Інвестиційна нерухомість»

Наведені в таблиці 1 особливості відображення елементів інвестиційної діяльності вказуються у звітності та можуть бути деталізовані до необхідного рівня за рішенням керівництва. Крім того, інвестиційну діяльність як об'єкт обліку регулює ряд стандартів. Для визнання й оцінки інвестицій у боргові цінні папери, інвестицій в інструменти власного капіталу, інвестицій у землю і будівлі, інші матеріальні і нематеріальні активи, що утримуються як інвестиції, застосовувався МСФЗ 25 «Облік інвестицій». Він діяв до 01.01.2001 р. Сьогодні більшість його положень зазначена в інших стандартах. МСФЗ 25 щодо інвестицій у нематеріальні активи замінює МСФЗ 38 «Нематеріальні активи», щодо інвестицій у боргові цінні папери та інвестицій у власний капітал – МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», щодо інвестиційної нерухомості – МСФЗ 40 «Інвестиційна нерухомість». Загальні рекомендації щодо відображення в бухгалтерському обліку інвестицій у дочірні підприємства, асоційовані компанії і спільні підприємства викладені в МСФЗ 27, 28, 31 відповідно. В МСФЗ 27 «Консолідовані та окремі фінансові звіти» визначено вимоги до підготовки і надання консолідованої фінансової звітності підприємств, що знаходяться під контролем материнської компанії. У МСФЗ 28 «Інвестиції в асоційовані компанії» встановлено вимоги до розкриття інформації щодо обліку інвестицій в асоційовані компанії. В МСФЗ 31 «Частки у спільних підприємствах» визначено вимоги до розкриття інформації щодо участі у спільних підприємствах, а також вимоги щодо звітності підприємств, які беруть на себе ризик, і підприємств-інвесторів.

Відображення інформації про фінансові інвестиції у фінансовій звітності в Україні має узагальнюючий характер, переважно теоретично-інформаційний характер (перелік підприємств, розмір їх частки в капіталі, підстави для визначення справедливої вартості фінансових інвестицій тощо). МСФЗ передбачає, що у фінансовій звітності повинна міститися інформація економічної природи, що характеризує облік фінансових інвестицій на підприємствах.

Проаналізувавши нормативно-правову базу України з питань бухгалтерського обліку та формування

і подання фінансової звітності, зокрема: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Постанова КМУ «Про затвердження порядку подання фінансової звітності», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», П(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів», П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» визначено, що в даних нормативних документах відсутні окремі положення та вказівки щодо розкриття інформації про елементи інвестиційної діяльності в системі бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності, зокрема, в частині ідентифікаторів інвестиційної безпеки.

Це свідчить про те, що показники жодної з форм не можуть повною мірою задовольнити інформаційні потреби зовнішніх користувачів та управлінського персоналу щодо показників інвестиційної безпеки підприємства, адже їх розрізи дають лише загальну картину про позиковий капітал.

У змінах до П(С)БО пропонуємо зазначити основні положення, що стосуються відображення в бухгалтерському обліку та звітності положень забезпечення інвестиційної безпеки підприємства. Зокрема, до загальної частини внести основні термінологічні поняття щодо інвестиційної безпеки, визначити склад основних індикаторів інвестиційної безпеки та особливості відображення в обліку та звітності інформації про інвестиційні ресурси.

Отримати додаткові інвестиційні ресурси підприємство може шляхом залучення потенційних інвесторів і кредиторів через об'єктивне інформування їх про свою фінансово-господарську діяльність, тобто, в основному, за допомогою фінансової звітності. Наскільки привабливі опубліковані фінансові результати, що показують поточний і перспективний фінансовий стан підприємства, настільки висока і вірогідність отримання додаткових джерел фінансування. Користувачі інформації різні, мета їх конкурентна, а нерідко і протилежна [5, с. 73].

Призначення бухгалтерської звітності саме і полягає в тому, щоб максимально згладити протиріччя між інтересами різних користувачів. Пріоритетна роль бухгалтерської звітності як основного засобу комунікації проявляється в тому, що її цілі та вимоги, які до неї висуваються, є наріжним каменем концептуальних основ теорії бухгалтерського обліку [5, с. 74].

Виходячи з аналізу діючих форм фінансової звітності підприємств, затверджених законодавчо, вітчизняні підприємства не надають у відкритому доступі детальну інформацію про джерела формування господарських засобів, що залучаються в процесі їх діяльності. Ситуація є негативною, оскільки обмежує користувачів (потенційних інвесторів, аналітиків, власників та управлінський персонал) у задоволенні отримати повну та достовірну інформацію про фінансово-господарську діяльність підприємств.

Тобто наведений обсяг інформації в фінансовій звітності для потреб зовнішніх користувачів є, на нашу думку, недостатнім. Що ж до потреб підприємства, то складання фінансової звітності не забезпечує оперативності управління, а інформація, у тому вигляді, що міститься у фінансовій звітності, є недостатньою для ухвалення дієвих рішень управлінським персоналом. Дана проблема також стосується проведення аналізу ефективності використання інвестиційних ресурсів та структури їх формування і чіткого визначення джерел формування активів підприємства.

Формуючи систему забезпечення інвестиційної безпеки, потрібно використовувати такий набір індикаторів, який дозволить виявити і оцінити можливі загрози, а також реалізувати комплекс заходів щодо стабілізації соціально-економічної ситуації. Під час формування сукупності параметрів індикаторів варто враховувати ряд принципових вимог [9, с. 380], до яких належать:

- можливість використання параметрів на підприємствах України;
- сумісність параметрів з чинною системою обліку, планування та прогнозування;
- достатня міра визначеності та наукової коректності, що дозволяє давати однозначні й достовірні оцінки;
- можливість здійснювати соціально-економічний моніторинг.
- прогнозованість впливу факторів, що визначають інвестиційну безпеку.

Перераховані вимоги стосуються економічної безпеки, але оскільки інвестиційна безпека є її частиною, то вони можуть бути використані і під час формування параметрів інвестиційної безпеки, але з урахуванням особливостей стану інвестиційної сфери.

Система параметрів-індикаторів інвестиційної безпеки повинна корегуватися з урахуванням особливостей розвитку і стану інвестиційної сфери підприємства.

Формування індикативних показників (індикаторів) інвестиційної безпеки ми пропонуємо здійснювати за такими індикативним блокам, що містить:

1. Блок фінансів підприємства.
2. Блок оцінки взаємозв'язку з фінансово-кредитними установами.
3. Блок виконання зобов'язань за розрахунками.
4. Інвестиційний блок.

5. Блок науки та інновацій.

Виділення сфер пов'язано з тим, що будь-якого інвестора в першу чергу цікавить стан справ у загальноекономічній сфері. Виділення блоків може бути довільним. Нами виділені основні блоки, що визначають структуру руху грошових коштів, і які є найбільш привабливими за результатами проведеного дослідження. Тепер розглянемо склад індикативних показників, що входять до кожного з блоків, та наведемо приблизний порядок їх розрахунку.

Блок фінансів підприємства. Цей блок, як нам здається, можуть характеризувати такі показники:

1. Дефіцит коштів підприємства (визначається співвідношенням доходів і витрат підприємства)

2. Частка заборгованості за податковими платежами (визначається співвідношенням заборгованості до загальної суми податкових зобов'язань).

Наступний аналізований блок – **блок оцінки взаємозв'язку з фінансово-кредитними установами.** Тут варто виділити необхідність визначення фінансового стану підприємства. Але, крім існуючих коефіцієнтів, нами запропонований специфічний – крос-коефіцієнт заборгованості. Його можна визначити за допомогою співвідношення середніх сумарних зобов'язань перед фінансово-кредитними установами до сумарних зобов'язань підприємства в періоді, що аналізується.

Наступним запропонованим показником даного блоку є генеральний коефіцієнт ліквідності. Він визначається співвідношенням середньої величини власного капіталу до середнього фонду обов'язкових резервів в аналізованому періоді.

А також аналізується коефіцієнт – фондової капіталізації прибутку. Його можливо розрахувати шляхом співвідношення середнього розміру статутного капіталу в аналізованому періоді до статутного капіталу у тому самому періоді.

Наступний аналізований блок – **блок виконання зобов'язань за розрахунками.** В даному блоці слід звернути увагу на виконання розрахункової дисципліни підприємства.

Наступним аналізується **інвестиційний блок.** Крім загальноприйнятих, пропонуємо доповнити цей блок такими показниками:

1. Частка фінансових інвестицій у загальному обсязі інвестицій підприємства.

2. Співвідношення інвестицій в основний капітал до обсягу промислової продукції на підприємстві.

3. Частка іноземних інвестицій в основний капітал у загальному обсязі інвестицій в основний капітал.

4. Співвідношення інвестицій в охорону навколишнього середовища до обсягу промислової продукції на підприємстві.

Наступним блоком є **блок науки та інновацій.** Його можна охарактеризувати за допомогою таких показників:

1. Частка витрат на науку, наукові дослідження і розробки на підприємстві.

2. Частка інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції території.

Дані запропоновані показники не відображаються у звітності підприємства, хоча від інформації, наведеної у фінансовій звітності, залежить майбутнє підприємства.

Відповідальність за забезпечення ефективного зв'язку між підприємством і фінансовими ринками несуть управлінці вищої ланки підприємства. Тому для них фінансова звітність важлива, оскільки вони повинні знати, яку інформацію отримують зовнішні користувачі і як вона вплине на ухвалені ними рішення. Це не означає, що менеджери не мають у своєму розпорядженні додаткової внутрішньої інформації про діяльність підприємства, на відміну від зовнішніх користувачів, для яких фінансова звітність у багатьох випадках є основним джерелом інформації [2, с. 25].

Практика складання фінансової звітності свідчить про те, що існує необхідність формувати звітність для максимального задоволення інтересів усіх користувачів. Сучасна форма балансу (звіту про фінансовий стан) не дозволяє достовірно інтерпретувати користувачами результати аналізу фінансового стану організації. Застосування запропонованої моделі бухгалтерського балансу дозволяє вирішити дану проблему.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) не має бути складним, у ньому зосереджуються групи статей, що об'єднуються в розділи, які відіграють істотну роль при аналізі і схваленні управлінських рішень. Форма має бути зручною і придатною для читання керівником і менеджерами та зовнішніми користувачами і відповідати специфічним особливостям підприємства [6, с. 158]. Методика побудови запропонованого балансу враховує агрегацію і розкладання статей балансу відповідно до мети політики управління. Крім того, потрібно встановити ступінь агрегації або розкладання статей балансу. Принцип агрегації балансу повинен переслідувати, перш за все, мету зручності представлення інформації і полегшення розрахунків аналітичних коефіцієнтів. Принцип розкладання статей повинен дозволити уточнити показники результативності діяльності організації [6, с. 159]. Отже, на нашу думку, деталізовану інформацію про інвестиційну діяльність слід розкривати в ф. № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан).

Розкрита у балансі інформація про інвестиційну діяльність у частині визначення ідентифікаторів інвестиційної безпеки забезпечує формування повної картини про стан підприємства та ефективність

його роботи. Зазначимо, що інформація про наявність і зміни інвестиційних ресурсів за основними видами інвестиційних проектів, величину, види, терміни окупності інвестиційних проектів; витрати за ними, мають розкриватися у Пояснювальній записці до річної фінансової звітності. В цій записці також потрібно відобразити інформацію про недоотримані за договором інвестування суми, вказати розмір невиконаного підприємством обсягу інвестицій, а також строк повернення, встановлений договором.

Пропонуємо внести зміни до ф. №3 «Звіт про рух грошових коштів» в частині включення додаткових рядків щодо руху грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності, що буде точніше відображати сутність та призначення інвестиційних ресурсів, визнаних у нашому дослідженні шляхом виділення аналітики за структурними елементами, яка дозволить відразу побачити рух коштів, отриманих і виплачених за кожним із інвестиційних проектів.

Пропозиції спрямовані на формування точнішої аналітичної інформації про інвестиційну політику підприємства в частині забезпечення інвестиційної безпеки шляхом відображення індикаторів безпеки, як в цілому, так і за елементами.

Наприклад, без залучення додаткових документів, необхідних для проведення аналізу, можна буде провести аналіз лише за вдосконаленою формою звітності, що значно скоротить обсяг додаткових робіт з відбірки документів, додаткових підрахунків тощо, що вплине на зменшення тривалості проведення аналізу. Тому розкриття більш детальної інформації про індикатори інвестиційної безпеки підприємства пропонуємо зазначати у Примітках до річної фінансової звітності в розділі VII. Забезпечення і резерви та розділі V. Доходи і витрати, доповнивши її детальною інформацією про сформовані резерви, пов'язані з інвестиційною діяльністю підприємства.

Потрібно зазначити, що розкриття відомостей про сформовані резерви залежить від діяльності суб'єкта господарювання та його потреб у розрахунку того чи іншого індикатора інвестиційної безпеки. Форма наведення інформації у Примітках до річної фінансової звітності може використовуватись як форма внутрішнього документа (звітності), яка має складатися з урахуванням вимог користувачів з метою:

- 1) посилення контрольної функції головного бухгалтера за ефективністю та правильністю розрахунків індикаторів інвестиційної безпеки підприємства;
- 2) надання керівництву підприємства для управління діяльністю і прийняття рішень щодо інвестиційної діяльності;
- 3) визначення правильності оцінки заборгованості та своєчасності розрахунків за певними інвестиційним проектом.

Наведені вище пропозиції узагальнені у таблиці 2.

Таблиця 2

Відображення інформації про інвестиційну діяльність у фінансовій звітності

Назва фінансового звіту	Назва і код рядка звіту	Характер інформації, що розкривається
Ф. № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан)	<i>Довгострокові забезпечення 1530 «Забезпечення за довгостроковими інвестиційними проектами». Поточні забезпечення 1670 «Забезпечення за поточними інвестиційними проектами»</i>	Відображаються залишки резервів за інвестиційними проектами
Ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів»	<i>Формування резервів 3275 «Надходження коштів до резервів забезпечення інвестиційної діяльності». Витрачання зарезервованих коштів 3280 «Витрачання зарезервованих коштів у результаті інвестиційної діяльності»</i>	Відображається рух коштів за операціями з формуванням та використанням резервів за інвестиційною діяльністю
Ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»	<i>Забезпечення і резерви 760 «Забезпечення за довгостроковими інвестиційними проектами»; 770 «Забезпечення за поточними інвестиційними проектами». Доходи і витрати 525 «Доходи та витрати від ризиків інвестиційної діяльності»</i>	Відображаються залишок, нарахування та використання резервів для забезпечення виконання інвестиційних проектів

Неможливість фінансової звітності повною мірою задовольнити користувачів потрібною інформацією про інвестиційну діяльність в частині забезпечення інвестиційної безпеки зумовлює необхідність розроблення та використання на підприємстві відповідної внутрішньої бухгалтерської та управлінської звітності.

Основними даними для складання такої внутрішньої звітності є нормативно-довідкова та фактична

інформація аналітичного характеру, а сама звітність має відповідати наступним вимогам адресності та конкретики, оперативності, та не повинна бути перенавантажена розрахунками [3, с. 417].

Формуючи пакет внутрішньої звітності щодо інвестиційної діяльності в частині інвестиційної безпеки, слід враховувати, що звітність повинна охоплювати дані за період, який дозволить найбільш повно провести аналіз індикаторів інвестиційної безпеки та спланувати майбутню роботу підприємства в даній сфері.

У контексті викладеного вище пропонуємо підприємствам, які готують до реалізації інвестиційні проекти, формувати такі форми внутрішньої звітності (табл. 3).

Отже, для ухвалення ефективних рішень щодо залучення інвестицій, важливим є забезпечення управлінського персоналу необхідною і достовірною інформацією про індикатори інвестиційної безпеки підприємства, для цього пропонуємо на підприємстві скласти внутрішню звітність щодо даних розрахунків форми якої були нами наведені вище.

Впровадження зазначених форм внутрішньої звітності сприятиме ефективному проведенню аналізу та аудиту показників інвестиційної діяльності підприємства, що, в свою чергу, дозволить підприємству своєчасно виявляти негативні тенденції та уникати порушення фінансово-кредитної дисципліни, а отже, і погіршення загального фінансового стану.

Таблиця 3

Запропоновані форми внутрішньої звітності щодо індикаторів інвестиційної безпеки

Назва звітної форми	Характеристика та призначення звітної форми	Користувач
ЗІБ-1 «Звіт про Блок фінансів підприємства»	Дозволяє одержувати інформацію про дефіцит коштів підприємства та частку заборгованості за податковими платежами	Власник, керівник підприємства, головний бухгалтер, обліковий персонал
ЗІБ-2 «Звіт про блок оцінки взаємозв'язку з фінансово-кредитними установами»	Дозволяє одержувати інформацію про крос-коефіцієнт заборгованості, генеральний коефіцієнт ліквідності та коефіцієнт фондової капіталізації прибутку	
ЗІБ-3 «Звіт про інвестиційний блок»	Дозволяє одержувати інформацію про частку фінансових інвестицій у загальному обсязі інвестицій підприємства; співвідношення інвестицій в основний капітал до обсягу промислової продукції на підприємстві; частку іноземних інвестицій в основний капітал у загальному обсязі інвестицій в основний капітал; співвідношення інвестицій в охорону навколишнього середовища до обсягу промислової продукції на підприємстві	
ЗІБ-3 «Звіт про блок науки та інновацій»	Дозволяє встановити частку витрат на науку, наукові дослідження і розробки на підприємстві та частку інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції території	

Внутрішня звітність забезпечує управлінський персонал інформацією, необхідною для ефективного керівництва діяльністю суб'єкта господарювання. Саме у формі внутрішньої звітності можна отримати інформацію про фінансові результати діяльності підприємства з урахуванням наслідків ймовірних подій, тобто ризиків, та оцінити ефективність застосування того чи іншого методу управління господарськими ризиками, що дозволяє вчасно вжити заходи щодо необхідності формування резерву, страхування ризиків, їх передачі або диверсифікації діяльності, тим самим убезпечити підприємство від можливих втрат і збитків.

Запропоновані форми не є вичерпними і можуть змінюватись. Усі види внутрішньої звітності повинні закріплюватись Положенням про облікову політику в частині інвестиційної діяльності, а їх бланки мають наводитись у додатках до відповідного положення.

Формування такої звітності суттєво не ускладнить обліковий процес, проте дасть змогу забезпечити дієвий контроль цільового використання інвестиційних ресурсів й упереджувати ризик.

Вважаємо, що результативність управління значною мірою визначається рівнем його організації і якістю інформаційного забезпечення. На якість забезпечення управлінської діяльності впливає принцип відповідності зазначеної та необхідної інформації.

Природно, що однозначна і безумовна реалізація даного принципу навряд чи можлива, але як певний крок до нього можна запропонувати спосіб коригування складу і структури форм бухгалтерського звіту для ухвалення управлінських рішень. Такого роду інформація має бути в управлінській службі будь-якої організації, щоб дозволити відійти від формального підходу до аналізу ефективності його діяльності, підвищити обґрунтованість результатів аналізу і їх використання в процесі оперативного управління організацією. Це пов'язано з тим, що значення балансу полягає в тому, щоб надати не лише зовнішньому користувачеві, але перш за все, самому господарюючому суб'єктові необхідну інформацію про ефективність діяльності організації [6, с. 162–163].

Особливе значення як інформаційної основи фінансового аналізу мають облікові дані, а звітність стає основним засобом комунікації, що забезпечує достовірне надання інформації про фінансовий стан підприємства [7, с. 170].

Основними, найбільш доступними і компактними джерелами інформації для аналізу фінансового стану підприємства служать форми фінансової звітності. Фінансовий аналіз, що ґрунтується на даних лише бухгалтерської звітності, набуває характеру експрес-аналізу, тобто аналізу підприємства, що проводиться за його межами зацікавленими контрагентами, власниками або державними органами. Цей аналіз на основі лише звітних даних, які містять лише обмежену частину інформації про діяльність підприємства, не дозволяє розкрити всіх секретів успіху або невдач фірми, проте зовнішнім користувачам звітності стає можливим достатньо об'єктивно оцінювати фінансовий стан підприємства, його ділову активність і рентабельність, не використовуючи інформацію, що є комерційною таємницею [7, с. 170–171].

Висновки. Фінансова звітність, в першу чергу, орієнтована на інформаційні потреби акціонерів. Проте поряд з ними необхідно брати до уваги й інші групи користувачів фінансової звітності, зокрема, персонал фірми.

Обсяг та деталізація розкриття інформації в фінансовій звітності визначаються впливом використання звітної інформації на рівень соціального благополуччя. Оцінити такий вплив на сучасному етапі розвитку теорії бухгалтерського обліку неможливо, тому як основні критерії повноти звітної інформації визначаються релевантність та достовірність [8, с. 528].

Інформація наведена у звітності є джерелом для проведення економічного аналізу підприємства. Визначення інформаційних потреб користувачів щодо відображення в звітності руху елементів позикового капіталу дало підставу виділити ряд проблемних питань, пов'язаних з недостатнім методичним та інформаційним забезпеченням.

Проблеми методичного характеру стосуються відсутності вказівок в П(С)БО щодо відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності об'єкта нашого дослідження. В зв'язку з цим запропоновано внести зміни до П(С)БО. Це дозволить прийти до узгодженості, методики бухгалтерського обліку операцій з елементами інвестиційної діяльності. Щодо проблемних питань інформаційного забезпечення, то, зокрема, інформація, наведена у звітності не дозволяє користувачам у повному обсязі задовольнити інформаційні потреби. Тому нами було запропоновано внесення змін до зазначених форм звітності в розрізі деталізації показників. Дана інформація корисна для зовнішніх користувачів та дозволяє потенційним інвесторам визначити можливість підприємства, потенційним партнерам – міру надійності підприємства, а фінансово-кредитним установам – ступінь заборгованості за тими, чи іншими елементами інвестиційної діяльності. Крім того, така деталізація забезпечить заощадження часу працівників бухгалтерської служби, яким на вимогу необхідно «піднімати» додаткові первинні документи та реєстри обліку, в яких визначається рух інвестиційних ресурсів.

З огляду на їх інформаційні потреби внутрішніх користувачів розроблено форми внутрішньої бухгалтерської звітності. Використання підприємствами даних форм звітності забезпечить отримання вчасної та достовірної інформації про стан та структуру ідентифікаторів інвестиційної безпеки підприємства та дозволить ефективно планувати та розробити персоналу підприємства політику щодо управління ними.

Список використаної літератури:

1. *Брадул О.М.* Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту корпорацій : монографія / *О.М. Брадул.* – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 356 с.
2. *Бугрова С.М.* Финансовый менеджмент : учеб. пособие / *С.М. Бугрова, Н.М. Гук ;* Кемеровский технол. ин-т пищевой промышленности. – Кемерово, 2008. – 177 с.
3. *Бухгалтерський управлінський облік : підручник / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська ;* за ред. проф. *Ф.Ф. Бутинця.* – 2-ге вид., перероб і доп. – Житомир : ПП «Рута», 2002. – 480 с.

4. *Бабаев Ю.А.* Бухгалтерский учет : учеб. для студентов вузов / *Ю.А. Бабаев, И.П. Комиссарова, В.А. Бородин* ; под ред. *Ю.А. Бабаева, И.П. Комиссаровой*. – 2-ое изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 527 с.
5. *Ковалев В.В.* Финансовый анализ: методы и процедуры : учебник / *В.В. Ковалев*. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 560 с.
6. *Лихачева И.Г.* Трансформация бухгалтерской отчетности при принятии управленческих решений / *И.Г. Лихачева, И.Н. Жаленкова* // Вестник ТГУС / Серия : Экономика ; межвуз. сб. науч. тр. Тольяттинского гос. ун-та сервиса. – Тольятти : ТГУС, 2008. – Вып. 3. – 336 с. – С. 158–163.
7. *Рождественская Е.С.* Анализ в управлении финансовым состоянием предприятия / *Е.С. Рождественская* // Особенности региональной политики в области учета, налогообложения, финансов, кредитования и экономического развития ; Всерос. научно-практическая конференция студентов, аспирантов и соискателей ; Омский экономический институт. – Омск, 2007. – 264 с.
8. *Хендриксен Э.С.* Теория бухгалтерского учета / *Э.С. Хендриксен, М.Ф. Ван Бреда* ; пер. с англ. ; под ред. проф. *Я.В. Соколова*. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 576 с.
9. *Щуплецов А.Ф.* Современный региональный механизм устойчивого инвестиционного развития / *А.Ф. Щуплецов*. – Иркутск : ИГЭА, 2000. – 220 с.

БЕРЛЯК Галина Валеріївна – здобувач кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– проблеми бухгалтерського обліку і аналізу забезпечення інвестиційної безпеки підприємства.

E-mail: lenazelenina@ukr.net.

Стаття надійшла до редакції 05.01.2015.